

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДИФЕРЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

ID 1574

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	053 Психологія (бакалавр)	Назва освітньої програми	Психологія (2025)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. психології (ПС)

Викладач/викладачі

Періг Ірина Мирославівна, канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	<p>Метою викладання навчальної дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none">- оброїти здобувачів вищої освіти системою знань про індивідуальні, типологічні та групові відмінності між окремими індивідами та групами, а також природу, джерела та наслідки цих відмінностей, закономірності психічного варіювання;- встановити закономірності виникнення і прояву індивідуальних відмінностей в психіці людини;- сформувати у студентів досвід практичного застосування знань у повсякденному житті та в майбутній професійній діяльності.
Формат курсу	<p>Змішаний - курс, що передбачає проведення лекцій, практичних робіт, консультацій для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі в системі A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.</p>
Компетентності ОП	<ul style="list-style-type: none">- інтегральна: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов;- загальні: ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.- спеціальні: СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).
Програмні результати навчання з ОП	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.</p>
	<p>Очна (денна) форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 5; лекції — 36 год.; практичні заняття — 18 год.; самостійна робота — 96 год.;</p>

Обсяг курсу	<p>Заочна форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 5; лекції — 8 год.; практичні заняття — 6 год.; самостійна робота — 136 год.;</p>
Ознаки курсу	<p>Рік навчання — 2; семестр — 4; Обов'язкова (для здобувачів інших ОП може бути вибірковою) дисципліна; кількість модулів — 2;</p>
Форма контролю	<p>Поточний контроль: тестовий контроль, опитування, демонстрація презентацій</p> <p>Підсумковий контроль: екзамен</p>
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	<p>Дисципліни, які є передумовою для вивчення "Диференційної психології": "Загальна психологія", "Практикум з загальної психології", "Вікова та педагогічна психологія".</p>
Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення	<p>ноутбук, проектор</p>

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
<p>Тема 1. Диференційна психологія як наука про індивідуальні відмінності</p> <p>1. Предмет диференційної психології і завдання.</p> <p>2. Становлення диференційної психології як галузі психологічної науки.</p> <p>3. Методи диференційної психології.</p>	2	1
<p>Тема 2. Особистість як центральна проблема диференційної психології</p> <p>1. Особистість як соціокультурний рівень індивідуальності.</p> <p>2. Змістовні ознаки особистості.</p> <p>3. Структура особистості в психологічних теоріях.</p> <p>4. Трьохвимірна структура особистості.</p> <p>5. Біологічне дозрівання і психічний розвиток.</p> <p>6. Визначальні фактори впливу на життєвий шлях особистості.</p> <p>7. Типологія особистостей.</p>	4	1
<p>Тема 3. Індивідуальність як цілісна багаторівнева система</p> <p>1. Джерела індивідуальних відмінностей.</p> <p>2. Основні теорії індивідуальних відмінностей.</p> <p>3. Людина як біосоціальний феномен.</p> <p>4. Структура індивідуальності.</p> <p>5. Я-концепція як основа життєвого стилю.</p>	4	1
<p>Тема 4. Фізіологія та нейрофізіологія індивідуальних відмінностей</p> <p>1. Індивідуальність людського мозку.</p> <p>2. Загальні поняття про властивості нервової системи.</p> <p>3. Проблема функціональної спеціалізації півкуль головного мозку, їх взаємодія.</p> <p>4. Вікові аспекти розвитку властивостей нервової системи.</p> <p>5. Часові фактори переробки інформації.</p> <p>6. Пластичність і сенситивність центральної нервової системи в онтогенезі.</p>	2	
<p>Тема 5. Темперамент як властивість індивідуальності Проблема вивчення психодинамічних властивостей темпераменту.</p> <p>1. Розвиток вчень про темперамент.</p>		

2. Основні властивості та сучасні типології темпераменту.	2	1
3. Фізіологічні основи темпераменту.		
4. Структура темпераменту в теорії В.М. Русалова.		
5. Вплив темпераменту на діяльність людини.		
<hr/>		
Тема 6. Проблема типологічного вивчення характеру в диференційній психології		
1. Багатогранність людських характерів. Проблема типології характерів.		
2. Розробка типологічних підходів до вивчення характеру на рубежі 19 ст. (типології Е. Кречмера, В. Шелдона, К. Юнга).	2	1
3. Сучасна типологія акцентуації у підлітків за А. Лічко.		
4. Типологія акцентуації дорослих людей за К. Леонгардом.		
5. Соціальна типологія характерів Е. Фрома.		
<hr/>		
Тема 7. Здібності в структурі індивідуальності		
1. Проблема задатків, здібностей та інтелекту у диференційній психології.		
2. Загальні і спеціальні здібності.		
3. Структура здібностей.	4	1
4. Відмінності у здібностях та їх природа.		
5. Онтогенетичні чинники розвитку обдарованості.		
6. Типи інтелектуальної обдарованості.		
7. Психічні механізми компетентності, таланту і мудрості.		
<hr/>		
Тема 8. Індивідуальна специфіка психічних процесів в навчальній діяльності		
1. Індивідуалізація навчання.		
2. Научуваність як здатність до навчання.	2	
3. Індивідуальні параметри сприймання.		
4. Індивідуальні особливості уваги та пам'яті.		
5. Детермінація індивідуальної специфіки емоційних реакцій.		
<hr/>		
Тема 9. Ментальні характеристики індивідуальності		
1. Стили прийому та переробки інформації.		
2. Спадковість і середовище у в детермінації інтелектуальних відмінностей.	2	
3. Джерела варіативності інтелекту.		
4. Критерії та ступені важкості розумової відсталості.		
<hr/>		
Тема 10. Психологічні особливості міжстатевих відмінностей		
1. Стать у структурі індивідуальності.		
2. Теорії і концепції розвитку статевої ідентичності.		

3. Етапи розвитку статевої ідентичності.	2	1
4. Еволюційна теорія статі В. А. Геодакяна.		
5. Нейроандроґенетична теорія Л. Елліса		
<hr/>		
Тема 11. Стильові особливості індивідуальності		
1. Взаємодія середовища і спадковості.		
2. Індивідуальний стиль діяльності.		
3. Загальна теорія стилю людини в концепції А.В. Лібіна.	4	
4. Стили і помилки батьківського виховання.		
5. Стратегії і стилі спілкування.		
6. Особистість у ситуації.		
<hr/>		
Тема 12. Професійна диференціація особистостей		
1. Людина і професія.		
2. Професійний відбір та індивідуальні властивості.		
3. Професійно значущі властивості особистості.	4	1
4. Професійні типології.		
5. Взаємодія індивідуального, особистісного і професійного розвитку як показник життєвої стратегії людини.		
<hr/>		
Тема 13. Диференційне крос-культурне дослідження рас, націй, етносів		
1. Детермінанти міжгрупових відмінностей.		
2. Предмет диференційної крос-культурної психології.		
3. Раси, нації, етноси у світлі крос-культурних досліджень.	2	
4. Соціокультурна детермінація індивідуальних відмінностей.		
<hr/>		
	РАЗОМ:	8
	36	
<hr/>		
	Годин	
Практичні заняття (теми)	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
<hr/>		
Тема 1. Диференційна психологія як наука про психологічні відмінності	2	1
<hr/>		
Тема 2. Індивідуальність як цілісна багаторівнева система	2	1
<hr/>		
Тема 3. Темперамент як властивість індивідуальності	2	1
<hr/>		
Тема 4. Проблема типологічного вивчення характеру в диференційній психології	2	1
<hr/>		

Тема 5. Здібності в структурі індивідуальності	2	
Тема 6. Індивідуальна специфіка психічних процесів	2	
Тема 7. Психологічні особливості міжстатевих відмінностей	2	1
Тема 8. Професійна диференціація особистостей	2	1
Тема 9. Диференційне крос-культурне дослідження рас, націй, етносів	2	
	РАЗОМ:	18 6

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Самостійна робота

Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:

1. Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:
2. Історія розвитку вітчизняної диференційної психології.
3. Донауковий рівень розвитку психології індивідуальних відмінностей.
4. Наукові передумови виникнення диференціальної психології
5. Диференційна когнітологія.
6. Диференційна психологія здібностей.
7. Сутність інтелекту як психічної реальності.
8. Когнітивні стилі як детермінанти індивідуальних відмінностей.
9. Диференційна специфіка феномену креативності.
10. Індивідуальні відмінності в психологічних теоріях.
11. Індивідуальна специфіка вольових процесів.
12. Психологічна характеристика відмінностей учнів в учінні.
13. Поняття про диференційну психологію навчання.
14. Психологія праці та диференційна психологія.
15. Системна психофізіологія – новий погляд на природу індивідуальності.

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Дистанційний курс ID 1574 «Диференціальна психологія». Режим доступу: <https://dl.tntu.edu.ua/tools/index.php>

Навчально-методичне забезпечення

Методичні рекомендації до для проведення практичних занять та самостійної роботи з освітнього компоненту «Диференційна психологія» / Укладач Періг І.М. Тернопіль: ТНТУ, 2024. 48 с.

Література

Основна

1. Гальян О.І. Практикум з диференційної психології. Дрогобич : ДДПУ, 2020. 46 с.
2. Диференційна психологія. Видання 2-ге, перероблене і доповнене: підручник/ за загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 572 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
4. Палій А. А. Диференціальна психологія. Київ : Акадевидав, 2010. 954 с.
5. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференційна психологія: Навч. посіб. Львів: “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.
6. Туриніна О.Л., Варлакова Є.О. Диференціальна психологія. К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.
7. Харченко С. В. Диференціальна психологія : навч. посіб. Х. : ХНУВС, 2012. 304 с.

Додаткова

1. Василенко Л., Савчин М. Вікова психологія : навч. посіб 5-те вид. перероб. і допов. Київ : Академія. 2021. 376 с.
2. Гальян О. Диференційна психологія: методичні рекомендації до семінарських занять для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності ”Психологія”. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. 62 с.
3. Міщиха Л.П. «Креативність через призму міжстатевих відмінностей». Virtus, 2017. №16.
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/28860/1/%D0%92%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D1%81%20%2816.09.2017%29.pdf>.
4. Москалець В. П. Психологія особистості [текст] підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 364 с.
5. Паскевська Ю.А. Диференційна психологія: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 80с.
6. Періг І.М. Пізнавальна мотивація навчальної діяльності студентів як показник професійного самовизначення // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» Додаток 2 до Вип. 35, Том І(13): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». К.: Гнозис, 2015. С. 276-282.
7. Періг І.М. Психологічне забезпечення ефективної комунікації «досвідчений викладач – сучасний студент» // Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності». Тернопіль: СМП “Тайп”, 2022.С. 301-303.
8. Періг І.М. Психологічний супровід учасників освітнього процесу закладів вищої освіти в контексті підтримки ментального здоров'я. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. 2024. Т. 35 (74). №4. С. 120-124.
9. Тесленко М., Перетятко Л. Особливості емоційної спрямованості представників соціо- та технономічних професій. Психологія особистості. Київ

Полтава, №2(18). 2020. С. 140–151.

10. Courth L. · Differential psychology: a study of individual differences. Iowa: Kendall Hunt Publishing Company, 2019. 258 p.

1. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Розпорядження Кабінету міністрів України "Про схвалення Концепції створення та розвитку системи раннього втручання" від 26 травня 2021 р. № 517-р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/517-2021-%D1%80#n8>.

3. Конвенція про права дитини (1991). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

<http://www.nbuv.gov.ua> – офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Вернадського.

<http://www.lib.com.ua> – офіційний сайт Електронної бібліотеки.

Безкоштовні онлайн-курси

Курс «Вступ до раннього втручання» <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5134>.

Курс "Стрес і стрес-менеджмент учасників освітнього процесу". <https://vseosvita.ua/course/stres-i-stres-menedzhment-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu-38.html>.

Курс "Сучасні проблеми адаптації та соціалізації особистості". <https://vseosvita.ua/course/suchasni-problemy-adaptatsii-ta-sotsializatsii-osobystosti-32.html>.

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі ПС. Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1					Модуль 2					Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота					Аудиторна та самостійна робота					Теоретичний курс	Практичне завдання	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Самостійна робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Самостійна робота				
15	16		5		14	20		5		10	15	
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів	Види робіт	К-ть балів			
Лекція 1	Практичне заняття №1	4			Лекція 10	Практичне заняття №5	4					
Лекція 2	Практичне заняття №2	4			Лекція 11	Практичне заняття №6	4					
Лекція 3	Практичне заняття №3	4			Лекція 12	Практичне заняття №7	4	Результати дослідження індивідуальних відмінностей	5			
Лекція 4	Практичне заняття №4	4	Програма дослідження індивідуальних відмінностей	5	Лекція 13	Практичне заняття №8	4					
Лекція 5					Лекція 14	Практичне заняття №9	4					
Лекція 6					Лекція 15							
Лекція 7					Лекція 16							

Лекція 8

Лекція 9

Лекція 17

Лекція 18

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою, екзамен
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	Добре
67-74	D	Задовільно
60-66	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ПС, протокол №1 від «29» серпня 2025 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. психол. наук, доцент кафедри ПС

Ірина ПЕРІГ